

ІНСТРУКЦІЯ ЗБОРУ МАТЕРІАЛУ В ПРИРОДІ ДЛЯ ГЕНЕТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ СІРОГО ЖУРАВЛЯ

Для проведення генетичних досліджень (виділення ДНК) потрібен матеріал у вигляді:

- *пір'я*, яке можна знайти на території поблизу гнізда, в місцях годівлі (не далі 2 км від гнізда), у місцях передміграційних скупчень;
- *підшкаралупових оболонок*, які разом зі шкаралупою можуть залишатися у гнізді або в районі гнізда після того, як птахи його залишають;
- *кісток або інших тканин* загиблих журавлів (найчастіше під ЛЕП, інколи отруєні на полях; збиті на дорогах пташенята).

Значно дозволяє підвищити ефективність збору біологічного матеріалу попередній облік гніздових пар *методом пеленгації*, який проводиться в період найбільшої прив'язаності птахів до території - час насиджування кладки (квітень-травень, див.нижче).

Упаковка і зберігання матеріалу.

Кожна знахідка на місці збору запаковується окремо в паперовий пакет (просто загорнути в чистий папір) і забезпечується етикеткою, на якій вказується:

<i>Вид тварини</i>	
<i>Номер і тип зразка</i> (перо, шкаралупа, і т.д.)	
<i>Дата</i>	
<i>Місце збору</i> (бажано з точними координатами)	
<i>Тип біотопу</i> (ліс, болото, поле и т.п.)	
<i>П.І.Б. збирача та його контакти</i> (моб. телефон)	

Зберігати матеріал до передачі його фахівцям в сухому темному місці, наприклад, в картонній коробці. За необхідності, матеріал попередньо слід просушити на свіжому повітрі (але не на сонці!).

Обліки сірих журавлів методом пеленгації.

Для обліку гніздових пар (квітень-травень) використовується стандартна методика пеленгації журавлів (Маркин, 1978). Сірі журавлі, які об'єдналися в пару і зайняли гніздову територію, рано вранці (особливо часто протягом приблизно півтори години після сходу сонця) подають *унісональні крики* - тривалий гучний дует, в якому звуки, вимовлені самцем і самкою, чергуючись, чітко узгоджені в часі: на кожен протяжний крик самця припадають три коротких крики самки. Саме за цими *унісональними криками* ведуть облік територіальних пар сірих журавлів.

Обліковці, звіривши годинник, розходяться по двох паралельних маршрутах, які знаходяться на відстані 1-3 км один від одного. Кожен веде протокол обліку за формою:

Час крику	Азимут	Тип крику	Приблизна відстань до птахів	Примітки

Обробка первинних протоколів обліку полягає у щоденному нанесенні на карту місцевості розташування обліковців та зареєстрованих азимутів, в місцях перетину яких розташовувалися птахи. Реєстрація журавлів в одних і тих самих точках протягом декількох днів дозволяє виявити територіальні пари. Результати обліків слід наносити на карту (план лісонасаджень або космічний знімок).

Життєвий цикл сірого журавля:

<i>березень-квітень</i>	журавлі прилітають із зимівлі, займають територію, яку активно охороняють протягом усього терміну гніздування;
<i>квітень</i>	приступають до будівництва гнізда і відкладають яйця;
<i>квітень-травень</i>	наседжування кладки;
<i>травень-червень</i>	з'являються пташенята, після чого сім'я залишає гніздо і веде потаємний спосіб життя;
<i>друга половина липня-серпень</i>	пташенята стають на крило, сім'ї починають вилітати годуватися на полях;
<i>серпень-вересень</i>	формується передміграційні скупчення; в цей час журавлі годуються на полях, а на ночівлю перелітають на прилеглі болота;
<i>вересень-жовтень</i>	птахи відлітають на зимівлю.

Контактна особа - *Редчук Поліна Сергіївна*

(044) 234 15 69

polina.redchuk@izan.kiev.ua, adeliaea@gmail.com

01601, м. Київ, вул. Богдана Хмельницького, 15

